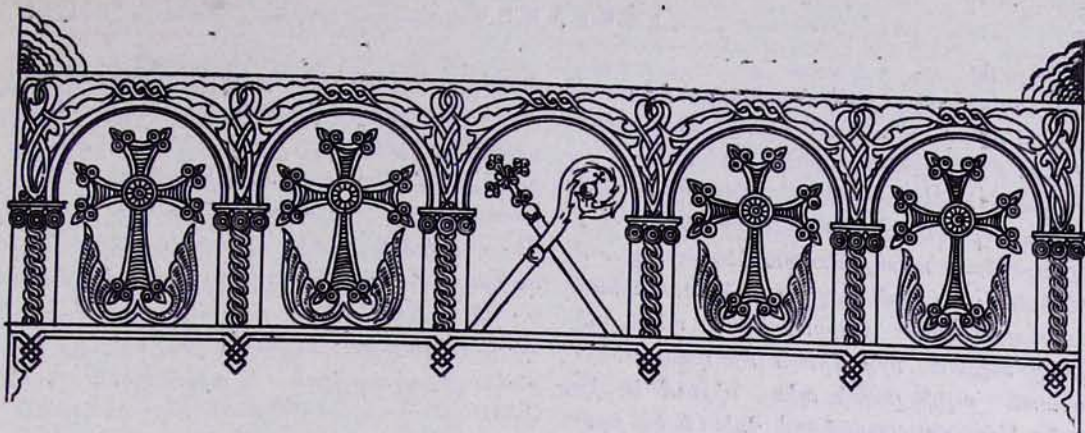

Ք Ա Ր Ո Ջ

ՍԱՀԱԿ ԵՊԻՍԿ. ՏԵՐ-ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ա Պ Ա Շ Ի Ա Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

(Խոսված Երևանի Ս. Զորավար եկեղեցում,
1954 թվականի մարտի 7-ին)

«Ողորմեա ինձ, Աստուած, ըստ մեծի ողորմութեան Բուժ, ըստ բազում գրութեան Բուժ Բաւեա զանօրէնութիւնս իմ»:

(ՍԱՀՄՈՍ Ծ, 3)

պաշխարութեան այս տրամաթախիժ խոսքերը պատկանում են մեծ մարգարէին, մեծ սաղմոսերգուին, որը որքան մեծ էր առաքինութեան մեջ, մի ժամանակ էլ Հին կտակարանի նույնքան մեծ մեղավորներից մէկը հանդիսացավ:

Հրեաների բանաստեղծ-թագավորը՝ Դավիթը, որը հասարակ հովութեանից թագավոր էր դարձել, ամեն ինչ ուներ իր աշխարհային զվարճութիւնների համար՝ պալատ, ստրուկներ և բաղմաթիւ կանաչք: Բայց, այդ բոլորի մեջ, նա ինքնիրեն Երջանիկ չէր զգում և մեղապարտ զգացումներով էր նայում իր շրջապատի մարդկանց երջանկութեան վրա: Նա ուրիշների դժբախտութեան վրա ուզում էր իր երջանկութեան բարձրացնել:

Մի անգամ Դավիթը զրոսանքի ժամանակ պատահեց իր մեծ զորավարի գեղանի կնո-

ջը, որի ամուսինը թշնամիների դեմ պատերազմում պաշտպանում էր թե՛ հայրենիքի և թե՛ իրեն՝ թագավորի պատիւը: Զորավարից ազատվելու և նրա կնոջ տիրանալու համար Դավիթ թագավորը կարգադրեց, որ զորավարին պատերազմի վտանգավոր տեղն ուղարկեն: Հրամանը կատարվեցավ և զորավարը կռիւ մեջ սպանվեց: Կսեղով ամուսնու մահը, զորավարի կինը սուգ արավ, շատ արտասուքներ թափեց այն հպարտ զգացմունքով, որ նա պատերազմի դաշտում, հայրենիքի և իր թագավորի համար էր զոհվել:

Ագի օրերը անցնելուց հետո Դավիթ թագավորը տեւ դարձավ զորավարի գեղանի կնոջը: Շուտով, սակայն, դադարեցր բացվեց — Դավիթն իր մեղապարտ զգացմունքների համար սպանել էր տվել իր բարեկամին և զորավարին:

Թագավորի այդ շնորհիվ արարքը իմացավ Նաթան մարգարեն: Նա եկավ Թագավորի մոտ ու մարգարեի հատուկ նախանշանները դրոշմեց և համարձակությամբ, մի առակի միջոցով հասկացրեց Դավիթին իր ոճիրը: «Մի քաղաքում,— ասաց մարգարեն,— ապրում էին երկու մարդ, միմյանց շատ հարուստ, անասունների և հսկա հարստության տեր, իսկ մյուսը աղքատ, որը միայն մի գառ ուներ: Աղքատն աչքի լույսի պես սիրում էր իր գառնուկին, գորգորանքով հսկում էր նրա վրա և գիշերներն էլ իր ծոցում քնեցնում: Մի օր հարստի մոտ հյուր եկավ: Նա, որ պեսդի հյուրին հյուրասիրի, փոխանակ իր անթիվ նախիրներից մի ոչխար մորթեց, աղքատի միակ գառը խլեց և դրանով պատվեց հյուրին...»:

Դավիթը լսեց այս առակը ու նրա արդար հոգին խռովվեց անխիղճ հարստի դեմ. նա ընդմիջեց Նաթանի առակը. «Դա անիրավ մարդ է, չարագործներից մեծ չարագործը, մահվան է արժանի այդ անպղծամը...»:

Նաթան մարգարեն արդեն նպատակին հասել էր: «Տե՛ր Թագավո՛ր,— ասաց նա համարձակությամբ,— այդ հարուստը դո՛ւ ես: Աստված քեզ ամեն ինչ տվել էր քո աշխարհային վեցսղի ու զվարճությանց համար— և՛ հարստություն, և՛ փառք, և՛ իշխանություն, և՛ իմաստություն, իսկ դու խլեցիր քո հավատարիմ և քաջ զորավարի կնոջը... ամուսնուն սպանել տվիր պատերազմի դաշտում... նրա արդար արյունը բողբոջում է Աստուծո ահեղ դատաստանի առաջ և հատուցում է պահանջում... իմ բերանով... Ակն ընդ ական, ասումն ընդ ատման...»:

Դավիթ Թագավորը հասկացավ իր մեծ հանցանքը, խիղճը դարձնեց, մեղքի ահավորությունը որպես սուր առաջը կանգնեց: Նոթանի բերանով ահեղ Եհովան էր խոսում... Մեծ էր մեղքը, նույնքան մեծ պետք է որ լինեի և ապաշխարանքը, զղջումը...

Դավիթը հանեց արքայական թագն ու ծիրանին ու բուրձ հաղավ, հրաժարվեց արքայական խաղաղ ու հանգիստ կյանքից ու ծանր, տրտմաթախիժ ապաշխարության ենթարկեց իր անձը, նստեց մոխիրների վրա և իր սիրելի քնարի վրա նվաճեց իր ամենա-

հուզիչ սաղմոսները, նրանց յուրաքանչյուր տողի մեջ դնելով իր ահավոր մեղքի խորը գիտակցությունն ու զղջումը. «Աստված, քաղի՛ր իմ մեղքն ու անօրինությունը»: Պաշտում ալլեա չէին լսվում անհոգ ու անվիշտ նախկին զվարթ կյանքի աղմկոտ երգն ու պարը... Սուգ էր պատել ամեն կողմ, որովհետև Դավիթն իր մեծ հանցանքով Եհովայի արդար զայրության էր բորբոքել իր նորակազմ պետության և արքայական տան վրա:

Դավթի մեղքի պատմությունը պատմություն է ամեն մարդու Մեղանից ոչ ոք զերծ չէ նման ծանր մեղքերից. մեղանչելը մարդկային է... Բայց Դավթի մեծությունն այն է, որ նա առանց վախի ընդունեց իր մեղավորությունը և արտանց զղջաց իր գործած ահավոր մեղքի համար ու արդարացավ: Ինչքան անկեղծություն, վիշտ, տառապանք, հոգու կակիժ, սրտի մորմոք կա նրա այդ «մեղա»յի մեջ, այդ տրտմության սաղմոսի մեջ, որը հին գրականության գոհարներից մեկն է: Այդ ողբով մեծ մեղավորը դարձավ մեծ սուրբը, հաշտվեց Աստուծո հետ:

Կարո՞ղ ենք ազատվել մեր գործած մեղքերից, արդարանալ և սրբվել անիրավություններից:

Այո՛, կարող ենք ազատվել միմիայն Դավթի ապաշխարությամբ:

Բայց ի՞նչ է մեղքը:

Մեղքը՝ խղում է մարդու և Աստուծո միջև, պաշար է արդարության և անարդարության միջև, սրբության և անսրբության միջև: Մեղքը անիրավությունն է՝ արդարության տուգանք, տկարություն է՝ մեծ զորության առաջ, անօրինությունն է՝ սրբության առաջ, հպարտությունն է՝ Աստուծո առաջ: Մեղքը որդ է, որը կրծում է մարդուն հոգեպես, քարոյապես և ֆիզիկապես, ինչպես որդը մեծ ծառն է կրծում ու գետին գլորում: Մեղքը լմբոստացում է Աստուծո դեմ և ոտնահարում՝ մարդկային իրավունքների և հարաբերությունների: Մարգարեները, առաքյալները, հայրապետները, նահատակները իրենց կյանքի օրինակով և պատմությամբ ցույց են տվել մեղքից ազատվելու միակ ու արմատական միջոցը, որ է ապաշխարությունն ու զղջումը: Ապաշխարել նշանակում է լաց լինել, ար-

տասվել զործած անիրավության վրա և ապա մեծ կամքով տրված խոստում՝ չկրկնել նույնը:

Ինչպես առավոտները, անկողնից վեր ելնելով, անմիջապես երեսներս ու ձեռքներս ենք լվանում՝ մաքրվելու համար, այնպես էլ մեր սրտերը պիտի մաքրենք ապաշխարությամբ, զղջումով: Այդ է նաև Աստուծո կամքը: «Աստուծո՛ւ ո՛չ կամի զմահ մեղաւորին, այլ զդառնալ նորա ի շար ճանապարհէն և զկեանք»:

Ապաշխարության ժամանակ ջուրը այլ տեղից չենք բերելու. այդ ջուրը հենց մեր սրտի մեջն է, բավական է կամք ունենանք և մեր սրտի աղբյուրը կթացվի: Սրտի խորքից եկած մի կաթիլ անկեղծ արցունքը բավական է հայեցնելու մեղքի ապառաժները:

Անառողջ եղած ժամանակ, անմիջապես բժշկի ենք դիմում, որ մեզ առողջացնի: Մեղավորն էլ հոգով է հիվանդ, որի բժիշկը ապաշխարությունն է, զղջումը:

Ապաշխարությամբ մեղքից, անիրավությունից հեռանում ենք և ոտք դնում մի նոր ուղու վրա, արդարության, ճշմարտության ուղու վրա:

Շատերս մեզ հարց ենք տալիս, թե ինչպե՞ս ապաշխարենք և կամ կա՞նք արդյոք միջոցներ այդ նպատակին հասնելու:

Այո՛, կան:— Ապաշխարության առաջին պայմանն է հավատը Աստուծո վրա և անկեղծ զղջումը: Երկրորդ պայմանն է աղոթքի միջոցավ ներումն խնդրել մեր մեղքերի թողության համար մեր Փրկչից, որ իբր քալության նոխազ պատարագվեց մարդկության մեղքերի համար:

Ինքներս Փրկչից ներումն խնդրելով, մենք էլ ներողամիտ պիտի լինենք դեպի մեր ընկերը, դրացին: Իսկ ո՞վ է մեր ընկերը. նա՛, որ կարիքն ունի մեր ընկերական օժանդակության, մեր քաջալերության, մեր անկեղծության, մեր սիրուն:

Խաչի վրա Փրկիչը բազմաթիվ անարգանք ու ծաղր կրելով ասաց. «Հա՛յր, ների՛ր դրանց, որովհետև չգիտեն թե ի՞նչ են անում»: Ահա՛ թողության առաջին օրինակը:

Ներումն էլ միայն մի անգամ չպետք է լինի:

Հրեաների մոտ օրենք էր՝ ներում էին երկու անգամ, իսկ երրորդ անգամ օրենք էր՝

«ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատաման», այսինքն՝ «աչքի տեղ աչք հանել և ատամի փոխարեն՝ ատամ»:

Առաքյալները ուզեցին իմանալ, թե քանի՞ անգամ կարելի է ներել և Հիսուսին հարցրին. «Յոթն անգամ բավական է»: Հիսուսը պատասխանեց. «Ո՛չ թե յոթն անգամ, այլ՝ յոթանասուն անգամ յոթը», այսինքն՝ անվերջ:

Եթե ներողամիտ չա դեպի մեկը, ների՛ր նաև մյուսներին: Եթե ցանկություն և ուժ ունես ներելու մեկ հանցանքը, ների՛ր և մյուս հանցանքները: Բայց ներել՝ ո՛չ թե անզորության և թուլության պատճառով, այլ՝ դաստիարակելու, կրթելու և փրկելու նպատակով: Այս ձևով դու մեղավորի և շարագործի գլխին կթափես երկնքի ողջ կրակը: Նա քո ներողամիտ կեցվածքի և ընթացքի մեջ կտեսնի մի անհաղթահարելի մեծ ուժ՝ սիրո ուժը: Ներել դաստիարակելու համար, զրկանքներ, հալածանք կրել անիրավներից ո՛չ թե նրանցից վախենալու համար, այլ՝ քո սիրով անիրավության դեմ հաղթանակ տանելու համար:

Ներմանդ ժամանակ մոռացի՛ր քո պաշտոնը և դիրքը, որ աշխարհային փառքեր են, և անցողական, այլ ձգտի՛ր երկնային փառքին, որը հավիտենական է:

«Եթե մեղքերդ սև մուրի նման դիզվել են սրտիդ վրա, Տերը կապիտակացնի ձյունի նման», և այդ՝ միմիայն ապաշխարությամբ:

Ապաշխարություն են քարոզել մարգարեները: Հիսուսի օրերին ապաշխարության մեծ քարոզիչը եղավ Հովհաննես Մկրտիչը: Ապաշխարություն է քարոզել և քարոզում է Բրիտանական Ընդհանրական Եկեղեցին, այդ թվում և Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին:

Շատ տպավորիչ, դաստիարակիչ է մեր Եկեղեցում ապաշխարության կարգը, մանավանդ Մեծ Պահոց այս սուրբ օրերին:

Հայ եկեղեցու ապաշխարության շարականները մեր շարակնոցի զարդն են կազմում իրենց գեղեցկությամբ, իմաստով, արժեքով: Ո՛ր մեկը հիշել... Ապաշխարության այդ երգերի մեջ մեր հավատացյալ նախնիքը դրել են իրենց դեպի Աստված, դեպի կատարելություն, սրբություն, գեղեցկություն ձգտելու մեծ հրապր...:

Որքա՞ն հմայիչ ու սրտառու է են Մեծ Պահոց այս օրերին եկեղեցիներում երգվող ապաշխարության շարականները, որոնք խոսում են հավատացյալի սրտի, մտքի, հոգու հետ ու նրան վերացնում կյանքի կեղտերից, անիրավություններից:

Շատերին ապաշխարությունը ծանր է թվում, քանի որ նրանցից պահանջվում է ինքնաքննադատություն, պահեցողություն, խոստովանություն և բարոյական կաշկանդում: Բայց հեշտ չէ ապաշխարությունը, ինքնաքննադատությունը, որովհետև մարդիկ առհասարակ սիրում են ընկերոջ աչքի շյուղը տեսնել և անտեսել իրենց սեփական մեծ ու աղաղակող թերությունները:

Ապաշխարելու հետևում է աղոթքը: Մեր աղոթքն էլ պետք է լինի ամբողջ սրտից՝ «ի սուրբ սրտէ»: Աղոթքի ժամանակ ո՛չ թե միայն շրթունքները պիտի շարժվեն, այլ պետք է սիրտը թրթռա: Աղոթքը պետք է լինի հաստատ, հավատի վրա հիմնված՝ ինչպես ժալուր:

Աղոթքին պիտի հետևի խոստովանությունը, և առանց ինքներա մեղանից ամաչելու,

պետք է հիշենք այն բոլոր անօրեն և ապիկար գործերը, որ կատարել ենք:

Երբ խոսում ենք ապաշխարության վրա, մեր մտքից երբե՛ք չպետք է հեռացնենք փարիսեցու և մաքսավորի այնքան ցնցող, իրական պատկերը...: Արդարև, ո՛վ իր անձը կբարձրացնի, կթաքցնի իր մեղքերը և թերությունները, նա կմնա թշվառ ու եղկելի մի մարդ, որի մեջ իշխում են կրքերն ու թերությունները: Իսկ ով համարձակությամբ իր սիրտը բաց կանի իր խղճի առաջ, իր Աստուծո առաջ, իր Փրկչի առաջ, նա կմեծանա և կբարձրանա: «Որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրացի...»:

Ապաշխարողը երբե՛ք չի զղջացել. նա ստացել է մխիթարություն, հոգեկան հանգիստ և երբե՛ք չի ցավել իր արարքի վրա:

Սիրելի հավատացյալ ժողովո՛ւրդ, ապաշխարե՛նք ուրեմն հոգով ու սրտով: Սրբությունը մոտենա՜նք աղոթքով ու խոստովանությամբ և հաղորդ լինենք Տիրոջ սուրբ մարմնին և արյանը՝ սրբազործված սուրբ պատարագով, ամեն:

